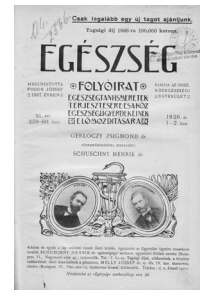

Az „Egészség” című folyóirat (Egészségtani ismeretek terjesztésére s a közegészségügy érdekeinek előmozdítására, szerkesztő: Dr. Fodor József, kiadó: Országos Közegészségügyi Egyesület) 1887–1942 között megjelent példányait a közelmúltban az Országos Egészségfejlesztési Intézetnek ajándékozták. (A példányok tartalomjegyzéke az OEFI honlapján megtekinthető, betekintés személyes egyeztetés után lehetséges.) Folyóiratunk visszanyúl a múltba, s az akkori szemléletmód – a mai állásponttal párhuzamos – bemutatásával új cikksorozatot indít el. Időutazásra invitálunk mindenkit az 1800-as és 1900-as évekbe, és ezzel párhuzamosan bemutatjuk a témával kapcsolatos aktuális adatokat, álláspontokat is.

A kutya egészségfejlesztési karrierje

Pillerné Pál Anna¹,
Solymosy József Bonifác főigazgató-helyettes¹

¹Országos Egészségfejlesztési Intézet

Manninger Rezső 1926-ban publikált cikkében részletesen olvashatunk bizonyos járványügyi veszélyekről, amelyek a kutyán keresztül támadhatják meg szervezetünket. Abban az időben az emberek számára a kutya, mint élőlény, leginkább betegségforrás volt, napjainkban azonban nemcsak fizikai, de lelki és szociális segítőként is szerepet játszik életünkben. Az általa említett négy betegség akkoriban valóban reális veszélynek számított, ám napjainkban megelőzhetőek.

Az első általa említett betegség a *veszettség*. Ez ellen a védőoltás ma már kötelező, ellenkező esetben a kutya gazdájának pénzbírságot kell fizetnie. Minden három hónapos életkort elért kutyát 1 hónapon belül kötelező beoltatni. Az oltás után fél év múlva, azután évenként újra kell oltatni. A törzskönyvezett kutyák esetében az oltások egyértelműen követhetőek, a legtöbb esetben az állatorvosok minden általluk oltott kutyát regisztrálnak, nyomon követnek, az oltás elmulasztása esetén a gondos gazdát figyelmeztetik. Sajnos a kóbor állatok esetében ez már nehezebb, de a chip-rendszer és a felelős állattartás elterjedésével megoldható lenne.

A második említett betegség a *gümőkór* vagy *TBC*. Akkoriban nagyon elterjedt – és halálos – betegségnek számított, ma már a védőoltás hatékony megelőzésnek bizonyul, hiszen a *TBC* ellen a *BCG*-oltás már újszülöttkorban kötelező, majd gyermekeknél is rendszeres, felnőttkorban pedig diagnosztikus a *tüdőszűrés*.

Az utolsó két említett betegség az *Echinococcus*-betegség és a *Dipylidium caninum*: ezeket férgek okozzák. Férgesség ellen pedig az állatorvosok negyedévente ajánlják a féreg-hajtást.

Tehát a fent említett négy betegség napjainkban korántsem olyan veszélyes, mint akkoriban volt. Természetesen a higiénés szabályokat be kell tartani, főleg kisgyermeknél, időseknél és immunhiányos betegeknél.

A kutya kötődése az emberhez ösztönös és feltétel nélküli. De nézzük meg ezt a lelki és szociális kötődést a másik oldalról is!

Miért jó az embernek a kutya?

Az ember már kisgyermekkorától ragaszkodik az állatokhoz. A *csecsemőket* is állatos motívumok veszik körül: macis, cicás, kutyás függöny, takaró, ruhácska, mese, a plüssjátékok rengetege mind-mind az ősi, ösztönös állatszeretetről tanúskodik. Ez az ösztönös vonzódás minden gyermekben megtalálható, de sajnos van, akiből felnőttkorára „kinevelik”. Nagyban befolyásolja a felnőttek viselkedése, hiszen a gyermek számára a felnőtt által közvetített minta sokkal fontosabb, mint a verbális nevelés.

A *tinédzserek* számára igazi „bio-mediátor” lehet a kutya. Akár életreszóló barátság is kialakulhat két „kutyatartó” iskolás között. Persze van ellenpélda is, hiszen előfordult, hogy közösen kínoztak állatokat ...

Fiatal pároknál amerikai pszichológusok, pszichiáterek kifejezetten ajánlják a kutyatartást, úgymond próba-gyerekként. A közös felelősség (ki viszi le a kutyát sétálni, ki ad neki enni, inni, ki viszi állatorvoshoz) a gondoskodás a másik kiszolgáltatott élőlényről, a nevelési elvek kialakulása segíti a pár majdani szülővé válását.

Az idős, egyedül élő, már gyermektelen embereknél

az „üres-fészek”-effektus érzését nagyon kedvezően ellen-súlyozza egy kutya jelenléte. Naponta érdemes valamiért vagy valakiért felkelni, kimenni az utcára, hiszen meg kell sétáltatni a ránk bízott állatot, meg kell simogatni, mert környöggő tekintetének kevesen tudnak ellenállni.

Az állat jelenléte, a kutyával való törődés pozitívan hat az emberre:

- a simogatás csökkenti a vérnyomást;
- a kutyatartók ritkábban betegszenek meg, gyorsabban gyógyulnak, összességében tovább élnek, mint magányos társaik;
- némely krónikus betegségnél a kutya jelenléte lényege-sen könnyebbé teszi a betegség kézbentartását;
- oldja a magányt;
- az állatokért érzett felelősség időseknél és betegeknél azt válthatja ki, hogy azok saját magukkal is jobban kezdenek törődni. Egyes kutatások szerint azok az idős emberek, akik Alzheimer-kórban vagy súlyos érlemeszesedésben szenved-nek, többet mosolyognak, vidámabbak, barátságosabbak, többet kommunikálnak és kevésbé ellenségesek a gondo-zóikkal.

Lássuk, hol lehet még nagy szerepe ennek az elképesztően sokoldalú lénynek!

Hagyományos feladatai az őrzés, az ember vagy tárgyak védelme, a vadászat, a terelés, a hegyi és vízimentés, a vak-vezetés, a kísérleti állat szerepe és a gyógyító munka, vagyis a kutyaterápia.

A kutyaterápia

Azonban a kutyatartásnak – tradicionális szerepén túl – gyó-gyító hatása is lehet. A kutyaterápia az állatterápia – vagyis olyan alkalmazott tudományág, amely terápiás állatokat (leggyakrabban kutyát, macskát, de bármilyen szelíd emlőt, hüllőt vagy halat is) használ bizonyos emberi problémák megoldására – legelterjedtebb típusa.

Az állatterápia a hatvanas években kezdődött. *B. Levinson*, egy amerikai pszichológus éppen egy viselkedési zava-rokkal küszködő kisfiút kezelt. Már hónapok óta képtelen volt szóra bírni. Egy napon a pszichológus kénytelen volt a rendelésre bevinni a kutyáját. A kutya hatására a gyerme-k feloldódott, és beszélni kezdett a kutyához és annak gaz-dájához. A következő vizsgálatokra – minden tiltás elle-nére – Levinson már szándékosan vitte el kutyáját. A kisfiú rohamosan javulni kezdett. A pszichoterápia részeként ekkor indult meg az állatterápia.

Az állatterápia előnyei:

- enyhülnek a *stressz* tünetei;
- segíti a *depresszióból való kilábalást*, enyhíti az egye-dül élő, magányos emberek szomorúságát. Segít a rossz köz-érzet, a lehangoltság leküzdésében, így az érzelmi állapotok javításában;
- *műszeres vizsgálatok igazolják, hogy ha az ember ölé-ben doromboló macskát tart, mintegy 20%-kal csökken*

a vérnyomása. Egyes kutatások szerint a *cukorbetegség* (a vércukorszint beállítása, a szövödmények megelőzése) is jobban kezelhető, ha négy lábú „doktor” van a házban;

- szellemi fogyatékosoknál már egy akvárium jelenléte is *javít az ápoltak szociális viszonyain*;
- az állatok jelenléte, selymes szőrük érintése oldja a szo-rongást. Az állat nem tesz különbséget egészséges és beteg ember között, mellette a fogyatékos gyermek is teljes értékű-nek érezheti magát;
- A kutyák nemcsak érzelmi, fizikai terápiára is alkalma-sak. Egy-egy vidám, játékos kutyus még egy kis mozgásra is ösztönözheti a betegeket.

Az állatterápia típusai:

- AAA: állat-asszisztált aktivitás,
- AAT: állat-asszisztált terápia.

Az állat-asszisztált aktivitás (AAA) definíciója: olyan tevékenység, amelyet szakemberek vagy laikusok állatok (többnyire kutyák) segítségével művelnek, és hangulatjaví-tási, terápiás, vagy nevelési haszonnal járva növelik a foglalkozásban résztvevők életminőségét.

Az állat-asszisztált terápia (AAT) definíciója: olyan célo-rientált beavatkozás, amelynek során egy bizonyos krité-riumokat teljesítő állat (leggyakrabban kutya, macska, de bármilyen szelíd emlős vagy akár hüllő is) jelenléte, akti-vitása a terápiás program része, amely a páciensek fizikai, érzelmi, szociális, és kognitív funkcióinak javítását tűzi ki célul, miközben a változásokat a személyzet dokumentálja. Az állatterápia során – szakmai protokoll szerint – a páciens a terápiás csapat segítségével alakít ki kapcsolatot a terápi-ás állattal (simogatás, etetés, sétáltatás, stb.), ezzel segítve elő a terápiás folyamatot, amely az állat–ember kötődésen (*human–animal bond*) alapul. *A vizsgálatok során a terápi-ában résztvevő páciensek állapotának változását kontroll-csoportokhoz, vagy saját, a terápia megkezdése előtti álla-potukhoz viszonyítják.*

Milyen legyen egy terápiás kutya?

- legyen szociális, jóindulatú;
- szeresse a törődést, simogatást;
- mivel a terápia során a legnagyobb hangsúlyt az érintés kapja, ezért célszerű kellemes, szőrös, puha tapintású állat-fajt választani;
- élvezze a foglalkozásokat, az emberekkel való közeli kontaktust;
- nem mindenhol azonosak a követelmények, más a fel-adat egy idősotthonban és más pl. egy fogyatékossgal élő gyermek mozgáskoordinációját fejlesztő foglalkozás során. Minden helyzet másfajta hozzáállást kíván, így másfajta kutya felel meg az igényeknek;
- egészséges, fertőző betegségektől mentes (kivétel, ha pl. daganatos kutyát visznek hasonló betegségben szenvedő emberek közé);
- az állat ne legyen agresszív, engedelmeskedjen gazdá-jának;
- legyen kiegyensúlyozott, emberbarát, ne legyen a zajok iránt érzékeny, ijedős.

Milyen intézményekben alkalmazhatóak?

- Csecsemő- és gyermekotthonokban, sérült és egészséges gyermekeknél egyaránt;
- Óvodákban;
- Iskolákban;
- Idősotthonokban;
- Rehabilitációs intézetekben.

Végül álljon itt bizonyítékul a cikk első szerzője, Pillerné Pál Anna saját beszámolója: „Terápiás kutyámmal éppen egy gyermekotthonban jártunk. Volt ott egészséges és lelkiileg segítségre szoruló gyermek is, s egy Down-kóros kislány (legyen most a neve Pistike), akinek kutyafóbiája volt. Egyszer megharapta egy kutya, azóta mindegyiktől félt. Bementünk az otthonba, a kutya láttán minden gyerek arca boldogságban úszott, csak ő húzódtott félre. Nem is erőltettem. Búcsúzáskor a gyerekek szomorúan köszöntek el kutyánktól, az említett kislány végig félrehúzódva, egy

sarokban ült, s nézte a bundás, nyugodt, szeretettől áradó jószágot. Az utolsó pillanatban azonban megdöbbentő dolog történt: Pistike négykézláb odacsúszott az ebhez, megsimogatta, majd beletúrt finom, félhosszú bundájába. Soha nem felejttem el azt a tekintetet, az arcán öröm és boldogság tükröződött: hát nem minden kutya vadállat!

Hazafelé megértettem és örökre megjegyeztem, mekkora öröm a sikerélmény. Már régen nincs közöttünk ez a terápiás kutya, de a történetet ma sem tudom elfelejteni. És a kislány sem...”

Összefoglalva A kutya, ez az évezredek óta velünk élő állat, sokoldalúsága és hosszú közös múltunk miatt az összes állatfaj közül a legalkalmasabb a segítő munkára, ám – a lehetőségekhez mérten – nem használjuk ki kiemelkedő tulajdonságait. Pedig nem kérnek egyebet, csak némi enyvesítést, simogatást, törődést és viszonzásul önzetlen, feltétel nélküli ragaszkodást, hűséget és szeretetet kapunk tőlük. Feltéve, ha engedjük...

IRODALOM

1. Dr. Gazsi, N.–Dr. Polgár, Cs.–Dr. Pallagi, A.: *Kérdések és válaszok az eboltásról* -[http://shp.hu/hpc/web.php?a=budapestiallorvos&o=ku tyak_vedooltasai_6MA](http://shp.hu/hpc/web.php?a=budapestiallatorvos&o=ku tyak_vedooltasai_6MA)
2. *A tuberkulózis (TBC) és a BCG védőoltás – Madarász utcai Gyermekkorház; Babaszoba.hu* – http://www.babaszoba.hu/articles/A_tuberkulozis_TBC_es_a_BCG_vedooltas?aid=20081120184407
3. *Ember és kutya kölcsönösen kötődik egymáshoz* – <http://www.neveletleneb.hu/ember-es-kutya-kolcsonosen-kotodik-egymashoz/>
4. Mirtse, Á.: *Lélekgyógyász szőrbundában* – <http://kutya.hu/Cikk.aspx?id=3814>
5. Szigeti, M.: „A kutyás terápia alkalmazása kommunikációs zavarokkal küzdő gyermekeknél.” In: *Fejlesztő Pedagógia*, 2007/3–4. szám